

Kohtuasi C-602/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

3. oktoober 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Verwaltungsgerichtshof (Austria kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

20. september 2023

Kassaator:

Finanzamt für Großbetriebe

Kaasatud isik:

Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual European Fund in San Mateo

---

Põhikohtuasja ese

Kapitali vaba liikumise piirang – Kapitalitulumaksu tagasi maksmata jätmine – Maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse säilitamine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas selline õigusnorm nagu 2011. aasta investeerimisfondide seaduse (Investmentfondgesetz, edaspidi „InvFG 2011“) § 188, mille tulemusel ei laiene kapitalitulumaksu tagasimaksmine Austrias Austria juriidilise isikuga võrreldavatele välisriigi üksustele, kui need üksused vastavad sisuliselt eurofondile direktiivi 2009/65/EÜ tähenduses, mistõttu ei või need Austrias tegutseda juriidilise isikuna, kuna Austrias on sedalaadi üksuste jaoks ette nähtud üksnes läbipaistva eriotstarbelise investeerimisfondi õiguslik vorm, kujutab endast ELTL artiklis 63 viidatud kapitali vaba liikumise piirangut?

2. Kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt: Kas ühelt poolt Austria juriidiline isik, mis investeerib oma vara vastavalt riskide hajutamise põhimõtetele, kuid mis avalikkuselt kogutud vahendite puudumise tõttu ei ole eurofond ja võib seetõttu tegutseda juriidilise isikuna ka Austrias, ja teiselt poolt välisriigi investeerimisfond, mis avalikkuselt saadud vahenditest tulenevalt oleks Austrias kehtivate põhimõtete kohaselt eurofond ja seetõttu ei saaks tegutseda Austrias juriidilise isikuna, on objektiivselt võrreldavas olukorras?

3. Kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt: Kas kapitali vaba liikumise piirang on põhjendatud maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse säilitamisega, sest InvFG 2011 §-de 186 ja 188 eesmärk on tagada, et Austria ega välisriigi avalik investeerimisfond ei saaks toimida osakuomanike jaoks maksukilbina ja seega tuleb kapitalitulumaksust vabastamine osakuomanike tasandil tagada ainult neil juhtudel, mil Austria on topeltmaksustamise lepingu alusel oma maksustamisõigusest loobunud?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta, ELTL artikkel 63.

Viidatud riigisisised õigusnormid

2011. aasta investeerimisfondide seaduse (Investmentfondgesetz 2011, edaspidi „InvFG 2011“) (*BGBI.* I, nr 77/2011 avaldatud redaktsioonis), §-d 2, 3, 46, 186, 188, tulumaksuseaduse (Einkommensteuergesetz, edaspidi „EStG“) § 93, 1988. aasta juriidilise isiku tulumaksu seaduse (Körperschaftssteuergesetz 1988, edaspidi „KStG 1988“) § 21

InvFG 2011 §-s 186 on sätestatud: „Investeeringifondi kasumist jaotatud tulu [...], millest on maha arvatud sellega seotud kulud, on osakuomaniku maksustatav tulu [...]“

InvFG 2011 § 188 on sätestatud: „§ 186 sätted on kohaldatavad ka välisriigi investeeringifondide suhtes. Sellisteks fondideks loetakse, olenemata nende õiguslikust vormist, mis tahes fonde, mille suhtes kohaldatakse välisriigi õigust ja mida seaduse, põhikirja või tegeliku praktika kohaselt on investeeritud vastavalt riskide hajutamise põhimõtetele. [...]“

KStG 1988 § 21 lõike 1 punktis 1a on sätestatud:

„1a. Piiratud maksukohustusega isikutele, kes on sellise Euroopa Liidu liikmesriigi või Euroopa Majanduspiirkonna riigi residendid, kellega on sõlmitud ulatuslik haldus- ja täitevabi osutamise leping, makstakse nende saadud tulult tasutud kapitalitulumaks [...] taotluse korral tagasi, kui kapitalitulumaksu ei saa topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel elu- või asukohariigis maha arvata. Maksukohustuslane peab tõendama, et kapitalitulumaksu ei saa täielikult või osaliselt maha arvata.“

Viidatud Euroopa Kohtu praktika

10. aprilli 2014. aasta kohtuotsus *Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company* (C-190/12, EU:C:2014:249)

21. juuni 2018. aasta kohtuotsus *Fidelity Funds jt* (C-480/16, EU:C:2018:480)

20. septembri 2018. aasta kohtuotsus *EV* (C-685/16, EU:C:2018:743)

4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (dividendimaks) (C-416/17, EU:C:2018:811)

7. aprilli 2022. aasta kohtuotsus *Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö* (lepinguliste investeeringifondide maksuvabastus) (C-342/20, EU:C:2022:276)

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Kaasatud isik on Ameerika Ühendriikides asutatud investeeringisühing. See on Ameerika Ühendriikides (Delaware) asutatud usaldusfondi (*trust*) niinimetatud *series* – see tähendab iseseisev allfond. Ameerika Ühendriikide õiguse kohaselt (Delaware Statutory Trust Act, 12 Del. C. § 3801 jj) on usaldusfond iseseisev juriidiline isik, mis võib olla hageja ja kostja. Vastavalt Ameerika Ühendriikide õigusele on see kaasatud isikule omistatava allfondi tsiviilõiguslik omanik ja kaasatud isik on selle allfondi tegelik omanik. Iga allfond (*series*) on Ameerika Ühendriikide õiguse kohaselt maksustatav juriidiline isik. Ameerika Ühendriikides laieneb maksukohustus kogu tulule, mis on saadud Ameerika Ühendriikides ja välisriikides, sealhulgas väärtuse realiseeritud kasvule. Tulu

omistamine Ameerika Ühendriikides asuvatele osakuomanikele eeldab kasumi jaotamist; vastasel juhul omistatakse see allfondidele (*series*) (läbivat maksustamist ei toimu). Ameerika Ühendriikides kehtib allfondide (*series*) suhtes maksuvabastus: kui nad jaotavad vähemalt 90% maksustatavast tulust (ilma väärtuse realiseeritud kasvuta), on neil õigus nõuda, et jaotatud tulu maksustamisel arvesse võetaks. Selle tagajärjel võib Ameerika Ühendriikide föderaalne tulumaks nullini väheneda. Vastavalt Bundesfinanzgerichti (föderaalne maksukohus, Austria) järeldustele, mida ei ole vaidlustatud, jaotas kaasatud isik 2013. aasta tulu täielikult, mistõttu ei tulnud Ameerika Ühendriikide föderaalset tulumaksu maksta.

- 2 Kaasatud isik on vabalt kaubeldav avalik investeerimisfond, mis investeerib peamiselt börsil noteeritud Euroopa aktsiatesse ja mille suhtes kohaldatakse asukohariigi finantsturu järelevalvet, mis on võrreldav Euroopa ja Austria järelevalveõigusega. Tema fondivalitsemine järgib samu põhimõtteid ja investeerimiskriteeriume nagu Luksemburgis tegevusloa saanud samanimeline investeerimisfond. Tema tegevus vastab kõigis olulistest aspektides Austria investeerimisfondile ja seega vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjale (eurofond) direktiivi 2009/65/EÜ tähenduses.
- 3 Kaasatud isikule jaotati 2013. kalendriaastal kahe börsil noteeritud Austria aktsiaseltsi portfelligialuselt tulenevalt dividende summas 387 679 eurot. Dividende jaotavad äriühingud pidasid kinni 25% kapitalitulumaksu ja kandsid selle üle maksuametile. Kinnipeetud maksu summa oli 2013. aastal 96 920 eurot.
- 4 Kaasatud isiku taotluse alusel vähendas maksuamet – Austria Vabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelise topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel – kapitalitulumaksu 15%-le ja maksis kaasatud isikule tema Ameerika Ühendriikide residentidest osakuomanike jaoks tagasi nimetatud maksumäära ja 25% kinnipeetud kapitalitulumaksu vahe (38 768 eurot). KStG § 21 lõike 1 punkti 1a alusel esitatud taotlustega palus kaasatud isik enda nimel tagasi maksta samalt tulult 2013. aastal kinnipeetud maks (58 152 eurot), mille tulemusel väheneks kapitalitulumaksu summa nullini.
- 5 Maksuamet jättis taotlused rahuldamata põhjendusega, et kaasatud isik ei ole Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna riigi resident. Ka Bundesfinanzgericht (föderaalne maksukohus, Austria) keeldus 3. oktoobri 2017. aasta otsusega kapitalitulumaksu tagasimaksmisest.
- 6 Verwaltungsgerichtshof (Austria kõrgeim halduskohus) tühistas 13. jaanuari 2021. aasta otsusega Bundesfinanzgerichti (föderaalne maksukohus, Austria) otsuse õigusvastasuse tõttu, kuna kapitalitulumaksu tagasimaksmist hinnates tuleb esmalt fondide liike võrreldes kindlaks teha, kas välisriigi üksus on Austria juriidilise isikuga võrreldav, ja teise sammuna hinnata, kellele tuleb tulud omistada. Kui tulude omistamist välisriigi üksusele takistab üksnes InvFG 2011 § 188, on tegemist kapitali vaba liikumise piiranguga, mille põhjendatust tuleb kontrollida. Edasises menetluses rahuldab Bundesfinanzgericht (föderaalne

maksukohus, Austria) kaasatud isiku kapitalitulumaksu tagasimaksmise taotluse. Selle otsuse peale esitas Finanzamt für Grossbetriebe (suurettevõtjate maksuhaldur) kassatsioonkaebuse.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 7 Finanzamt für Grossbetriebe (suurettevõtjate maksuhaldur) märgib sisuliselt, et fondide liikide võrdlemisel tuleks arvesse võtta asjaolu, et kaasatud isik on ka oma päritoluriigi järelevalveõiguse kohaselt investeerimisfond. Euroopa Liidus vajaks kaasatud isik eurofondide direktiivi kohast tegevusluba. Austria üksuste suhtes, mis järelevalveõiguslikult kvalifitseeruvad investeerimisfondideks ja vastavad eurofondile, kohaldati 2013. aastal eranditult läbipaistvat maksustamist. Sama peab kehtima välisriigi üksuse puhul, mis välisriigi järelevalveõiguse kohaselt kvalifitseerub samuti investeerimisfondiks ja vastab eurofondile. Isegi kui eeldada võrreldavust, on säte põhjendatud maksustamisvolituste tasakaalustatud jaotuse säilitamise, maksusüsteemi siduse ja kuritarvituste vältimise eesmärgil.
- 8 Kaasatud isik väitis sisuliselt, et KStG 1988 § 21 lõike 1 punkt 1a on sõnastuse kohaselt küll kohaldatav ainult piiratud maksukohustusega isikute suhtes, kelle alaline elu- või asukoht on ELi liikmesriigis või EMP riigis, kuid ELTL artikli 63 kohast kapitali vaba liikumist käsitlevat Euroopa Kohtu praktikat arvestades tuleks ka kolmandate riikide juriidilistele isikutele anda võimalus taotleda tasutud kinnipeetava maksu tagasimaksmist.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 9 InvFG 2011 § 2 lõige 2 nägi ette, et järelevalveõiguslikult võis eurofondidena käsitatavaid investeerimisfonde asutada Austrias üksnes eriotstarbeliste fondidena. Vastavalt InvFG 2011 §-le 46 tuli eriotstarbeline fond omistada asjaomastele osakuomanikele; eriotstarbeline fond ise ei olnud juriidiline isik. InvFG 2011 § 186 kohaselt muutus selliste eurofondide puhul kohustuslikuks läbipaistev maksustamine. See tähendab, et fond ise ei ole maksusubjekt ja tulu omistatakse osakuomanikele.
- 10 Kui Austria investeerimisfond saab portfelli dividendide osalusest Austria kapitaliühingus, ei omistata tulu maksustamise eesmärgil mitte fondile, vaid osakuomanikele. Kui osakuomanikud ei ole Austria residendid, makstakse kapitalitulumaks nende elu- või asukohariigiga sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel neile tagasi.
- 11 InvFG 2011 § 188 sätestas, et sõltumata õiguslikust vormist kohaldatakse välisriigi investeerimisfondide puhul InvFG 2011 § 186, seega läbipaistvat maksustamist käsitlevat õigusnormi, omistades tulu osakuomanikele, alati siis, kui välisriigi õiguse kohaldamisalasse kuuluva fondiga seotud investeeringud on tehtud kooskõlas seadusest, põhikirjast või tegelikust praktikast tulenevate riskide hajutamise põhimõtetega. Välisriigi üksuste suhtes, kes investeerivad oma vara

kooskõlas riskide hajutamise põhimõtetega, kehtib see järelikult ka siis, kui nad on fondide liikide võrdluse tulemusel võrreldavad Austria juriidilise isikuga.

- 12 Seevastu Austrias juriidilise isikuna korraldatud äriühinguid hinnati alati nende õigusliku vormi alusel ja maksustati juriidilise isiku tulumaksu seaduse alusel, isegi kui nende varaga seotud investeringud olid tehtud kooskõlas seadusest, põhikirjast või tegelikust praktikast tulenevate riskide hajutamise põhimõtetega.
- 13 Austria järelevalveõiguse kohaselt oleks kaasatud isik eurofond ja seda saaks Austrias asutada ainult eriotstarbelise fondina, mis on osakuomanike kaasomandis. Sellise eriotstarbelise fondi suhtes oli alati kohaldatav läbipaistev maksustamine.
- 14 Verwaltungsgerichtshofil (Austria kõrgeim halduskohus) tekib küsimus, kas selline õigusnorm nagu InvFG 2011 § 188, mis eurofondi või eurofondile vastava välisriigi investeerimisfondi puhul tagab, et Austria investeerimisfonde ja välisriigi investeerimisfonde koheldakse maksustamisel võrdselt, kujutab endast kapitali vaba liikumise piirangut. Seda seetõttu, et ka juhul, kui kaasatud isik tegutseks Austria investeerimisfondina, ei saaks ta kapitalitulumaksu maha arvata ega taotleda selle tagasimaksmist. Seetõttu ei ole osakuomaniku jaoks huvipakkuvam investeerida välisriigi avalike investeerimisfondide asemel Austria fondidesse. Olukord on vastupidine: kui InvFG 2011 § 188 asemel kohaldatakse ka eurofondi puhul liidu õigust, siis on huvipakkuvam investeerida Austria investeerimisfondi asemel välisriigi fondi, sest ainult välisriigi fond toimib maksukilbina.
- 15 Austria investeerimisfondide maksustamise kontseptsioon oli algusest peale tihedalt seotud järelevalveõigusega, mis ei lubanud fondi asutada juriidilise isikuna ja mille eesmärk oli nii Austria kui ka välisriigi investeerimisfondide puhul tagada läbipaistev maksustamine osakuomanike tasandil. See tuleneb juba sellest, et järelevalveõigus ja maksuõigus on alates 1963. aastast reguleeritud ühe seadusega (1963. aasta investeerimisfondide seaduse § 23). Eraldi regulatsiooni Austria investeerimisfondide maksustamiseks ei peetud vajalikuks, sest järelevalveõigus nägi fondidena ette ainult läbipaistvad üksused ja seega ei saanud fond olla maksusubjekt.
- 16 Seda seotust näitavad ka alternatiivfondide valitsemise seaduse (Alternative Investmentsfonds Manager-Gesetz, edaspidi „AIFMG“) sätted, mis ei ole käesolevas menetluses veel kohaldatavad ja mis – kooskõlas direktiiviga 2011/61/EL, mis selle seadusega riigisisest üle võeti – lubasid erinevalt varasemast asutada Austrias juriidilise isikuna ka teatavaid avalikke alternatiivfonde (nt kinnisvarafondid). Samal ajal muudeti investeerimisfondide maksustamist InvFG 2011 §-dega 186 ja 188 selliselt, et ka Austrias lähtutakse nüüd pigem sellest, kas fond on järelevalveõiguslikult liigitatud investeerimisfondiks (nt eurofond või alternatiivfond), ja seega ei ole õiguslik vorm enam oluline. Niimoodi on jätkuvalt kõigi avalike fondide puhul tagatud, et fond – isegi kui nüüd peaks tegemist olema Austria juriidilise isikuga – ei saa

toimida maksukilbina ja et osakuomaniku tasandil toimub läbipaistev maksustamine. Austria investeerimisfondide maksustamise reguleerimine – võrreldav InvFG 2011 §-ga 188 – muutus vajalikuks alles pärast seda, kui järelevalveõigust AIFMG-ga muudeti.

- 17 Seda arvestades kahtleb Verwaltungsgerichtshof (Austria kõrgeim halduskohus), et välisriigi avalikud fondid, mis on sisuliselt eurofondid, ja juriidilised isikud, mis küll investeerivad oma vara vastavalt riskide hajutamise põhimõtetele, kuid ei ole eurofondid, on objektiivselt võrreldavad.
- 18 Kui Euroopa Kohus peaks leidma, et olukorrad on objektiivselt võrreldavad, tuleks Verwaltungsgerichtshofi (Austria kõrgeim halduskohus) hinnangul uurida, kas kapitali vaba liikumise piirang on põhjendatud. Eelkõige tuleks uurida, kas põhjendatus võib tuleneda maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse säilitamise eesmärgist.
- 19 Austria õiguse kohaselt ei ole Austria eurofondid kapitalitulumaksust vabastatud. Maksuvabastust saab alati anda ainult osakuomanike tasandil. Sellega tagab Austrias kehtiv investeerimisfondide maksustamise kontseptsioon, et Austria maksuõiguse kohaselt maksustatav kapitalitulu vabastatakse kapitalitulumaksust (mahaarvamise või tagasimaksmise kaudu) ainult juhul ja ainult niivõrd, kui asjaomased osakuomanikud on hõlmatud kapitalitulumaksu vähendamist või kapitalitulumaksust vabastamist ette nägeva topeltmaksustamise vältimise lepinguga (mille on Austria sõlminud nende elu- või asukohariikidega). InvFG 2011 § 188 tagab ka eurofondile vastavate välisriigi investeerimisfondide jaoks, et osakuomanike elu- või asukohariikidega sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingute alusel antakse ka seal vaid üks maksuvabastus.
- 20 See on oluline just füüsilistest isikutest osakuomanike jaoks, kelle puhul maksustatakse Austrias omatavatest osalustest saadud tulu ja kellele topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel makstakse kapitalitulumaks üldjuhul tagasi vaid osaliselt. Kui nendel osakuomanikel on osalus Austria fondis, toimub tagasimaksmine ainult topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel. Kui kaasatud isiku toimet maksukilbina tunnustatakse, makstaks kogu kapitalitulumaks fondile ja seega lõppkokkuvõttes ka osakuomanikele tagasi, sõltumata sellest, kas nende suhtes kohaldatava topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel on neil õigus taotleda tagasimaksmist.
- 21 Kokkuvõttes näib, et liidu õiguse tõlgendamine seoses esitatud küsimustega ei ole sedavõrd ilmselge, et ei jääks ruumi põhjendatud kahtlustele.